

Рецензія

на дисертацію Корнєвої Аліни Валентинівни
**«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ У
ДОРΟΣЛОМУ ВІСІ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктор філософії у галузі
психології за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність дослідження, поданого на рецензування, полягає в тому, що в дисертації підіймається важлива проблема українського суспільства, яке потерпає від війни. Щоб не лише виживати у цих кризових умовах, а й успішно реалізувати свій потенціал, необхідний розвиток таких особистісних якостей, які б дали змогу ефективно адаптуватися до дійсності, зберегти ефективну діяльність, ухвалювати правильні рішення, зростати внутрішньо та самореалізовуватись. У протистоянні стресовим життєвим ситуаціям ключову роль відіграє життєстійкість особистості. Вона забезпечує здатність людини витримувати ситуацію гострого або хронічного стресу, зберігаючи внутрішню збалансованість, не знижуючи при цьому успішності діяльності.

Важливо, що в умовах воєнного стану життєстійкість слугує збереженню здоров'я та продуктивної діяльності, оскільки сприяє оцінюванню життєвих подій як менш стресових і мотивує людину на пошуки ефективних стратегій подолання стресу. Отже, дослідження є актуальним як в умовах війни, так і в повоєнний період відновлення. Адже травматичні відголоски війни ще довго завдаватимуть психологічного болю багатьом українцям.

У роботі чітко й коректно визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, що дало змогу здійснити його на належному високому науковому рівні. Обґрунтований вибір теоретико-методологічних засад і доречне застосування методів дослідження забезпечили успішне досягнення автором поставлених цілей. Варто відзначити глибину та всебічність наукового аналізу, представленого в рецензованій праці, а також чітку структурованість і логічну послідовність викладу матеріалу.

До найбільш вагомих теоретичних здобутків дисертантки слід віднести узагальнення наукової інформації щодо проблеми життєстійкості особистості дорослого віку; обґрунтування узагальненого розуміння поняття життєстійкості

особистості; аналіз наукового розуміння поняття «кризова ситуація», розкриття взаємозв'язку між життестійкістю, кризовими ситуаціями та особливостями дорослого розвитку полягає в тому, що життестійкість виступає як ключовий адаптаційний ресурс, здатний зменшувати негативний вплив стресогенних чинників та сприяти ефективному вирішенню проблем.

Ретельний аналіз досліджуваного феномена дозволив виокремити та охарактеризувати структурні складові, рівні, критерії та показники життестійкості особистості дорослого віку. Науковий інтерес становить позиція дисертантки згідно якої, життестійкість розглядається не як статична риса, а як динамічний конструкт, який в дорослому віці забезпечує збереження цілісності особистості та здатність ефективно діяти в умовах невизначеності й соціально-економічних викликів.

Слід підкреслити ґрунтовність і масштабність емпіричного вивчення психологічних особливостей прояву життестійкості дорослих у кризових умовах та аналізу її структурних компонентів. На окрему увагу заслуговує ретельне кількісне опрацювання результатів констатувального експерименту із використанням методів математичної статистики. Здійснений якісний аналіз отриманих експериментальних даних свідчить про вміння дисертантки критично, послідовно та системно осмислювати результати власної науково-дослідної діяльності.

У третьому розділі дисертації теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено програму формувальних заходів для розвитку життестійкості особистості дорослого віку в кризових ситуаціях. Програма базувалася на інтеграції ресурсного та особистісно-орієнтованого підходів, що дозволило одночасно працювати з розширенням зовнішньої підтримки та зміцненням внутрішніх психологічних ресурсів особистості. Результати апробації програми засвідчили її ефективність.

На основі проведеного дослідження авторкою сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій А.В. Корневої. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. В обґрунтуванні наукової новизни дослідження вказано, що «Вперше розроблено та апробовано тренінгову програму підвищення рівня життєстійкості дорослих». Дозволю собі не погодитися, адже подібні програми вже неодноразово розроблялися і впроваджувалися різними авторами.

2. У підсумуванні результатів емпіричного дослідження бажано посилити якісний аналіз особливостей прояву життєстійкості дорослих саме у кризових ситуаціях. Цей матеріал присутній в тексті роботи, але не вистачає контрастності його презентації.

3. Варто звернути увагу на назву програми, презентованої у параграфі 3.1. Адже у тексті зустрічається кілька варіантів її назви: «Формувальна програма з оптимізації життєстійкості особистості в кризових ситуаціях у дорослому віці», «Психорозвивальна програма підвищення рівня життєстійкості взагалі та у кризових ситуаціях», «Тренінг підвищення рівня життєстійкості осіб дорослого віку у кризових ситуаціях», «Розвиток життєстійкості у дорослому віці у кризових ситуаціях».

4. Конспекти конкретних психологічних вправ, технік, ігор доречніше було б прибрати з параграфу 3.2. (Зміст формувальної програми з оптимізації життєстійкості особистості в кризових ситуаціях у дорослому віці) та перенести у Додатки. А у параграфі залишити загальний методичний опис програми: мета, завдання, структура, етапи, опис логіки вибору психологічних технік і вправ.

5. Робота також містить незначні стилістичні огріхи та неточності технічного оформлення.

Проте, слід вказати, що висловлені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація А.В. Корневої являє собою завершене самостійне дослідження, результати якого мають теоретичне й практичне значення; відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та може бути рекомендованим до захисту у одноразовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:

кандидат психологічних
наук, доцент кафедри
теоретичної та консультативної
психології

